

Lurkevann*

Referansedata

Fylke: Østfold
Kommune: Halden
Kartblad: 2012 IV
H.o.h.: 116-208moh
Areal: 1374 daa

Prosjektilhørighet: Frivilligvern 2007
Inventør: TBE, ØRØ
Dato feltreg.: 11.09.07
Vegetasjonssone: Boreonemoral
Vegetasjonseksjon: O2-Klart oseanisk

Sammendrag

Området ligger sør i Halden kommune, ca. 5 km sør for Iddefjorden, rett sør for riksvei 102. Mot vest grenser området til Sverige, mot Lurkevanna og Trolldalsvann i sør og mer hogstpåvirket skog i øst. Området har en bølgende topografi med en rekke sprekkedaler som løper fra sørvest til nordøst, og som avgrenser flere markerte koller. Høydeforskjellene spenner fra ca. 20-50 meter fra dalbunn til kolle. Berggrunnen består av fattig gneis. Området ligger i klart oseanisk vegetasjonseksjon i boreonemoral vegetasjonssone. Fattige vegetasjonstyper dominerer i hele området, men det er innslag av rikere typer i fuktige søkk og i daler, og ved bergvegger eksponert mot sør. Kollene er dominert av skrinne røsslyngblokkebærfuruskog. Blåbærgranskog finnes på god bonitet i friskere søkk. I rikere smådaler finnes det mindre partier med sumpskogspreg. I sprekkedalene forekommer også oppslag av løvtrær, stedvis dominert av osp, men med innslag av edle løvtrær som lind, eik og hassel på varme, sørvendte bergvegger. En forekomst av blåbæreikeskog ble registrert i en sørvendt sprekkedal ned mot Damtjern. Skogbevakst fattigmyr finnes også. De skrinne kollene domineres av furuskog på lav bonitet eller skrapskog. Denne skogen er i sen optimalfase til aldersfase med lite død ved, lav kronehøyde og god aldersvariasjon. Her finnes enkelte gamle furuer opp til 50 cm i brysthøydiameter på de groveste. På høyere bonitet er trærne høyere. Aldersvariasjonen virker noe lavere her, og gamle trær mangler. Også her er det lite død ved. Den gamle granskogen er flere steder grovvekst og ensjiktet, og med lite død ved. Mindre partier med løvskog i ung suksesjonsfase, for eksempel ospeoppslag, inngår i området. I kjerneområde 1 finnes imidlertid flere grove eiketrær opp til 60 cm i brysthøydiameter. Godt med stubber forteller om omfattende tidligere hogster og mangel på skoglig kontinuitet i dag. Det er imidlertid få nyere inngrep i området. Ingen rødlistede arter eller andre krevende signalarter ble funnet. Fattige vegetasjonstyper og liten kontinuitet i skogtilstand, og død ved gir ikke forventninger om et rikt arts mangfold i området. Enkelte interessante arter av vilt er registrert i området. Av generelle mangler ved skogvernet dekker området kriteriet gjenværende, forholdsvis intakte områder av lavereliggende skog i boreonemoral vegetasjonssone. Av regionale kriterier dekker området i begrenset grad mangelen gammel eikeblandingskog. Lurkevann vurderes samlet som lokalt verneverdig (*).

Feltarbeid

Det ble brukt i underkant av to dagsverk på befaringen. Området ble befart på en egnet årstid for sopp, men det var svært lite å finne innen denne organismegruppen. Den helt sørligste spissen av området ble ikke feltbefart høsten 2007 pga. av begrenset kartmateriale.

Tidspunkt og værrets betydning

Været hadde ingen betydning for gjennomføringen av registreringene. Tidsbruken anses som tilstrekkelig for å kunne gi en god verdivurdering.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

Området er spilt inn som et frivillig vern område av grunneier. Registreringene er formelt gjort på oppdrag for Direktoratet for naturforvaltning.

Tidligere undersøkelser

Det er gjort spredte undersøkelser av vilt, sopp og lav i området, men ikke i organiserte former. Noen data er hentet fra Artskart (Artsdatabanken & GBIF Norge 2008) og gitt som personlige opplysninger fra Geir Hardeng, Fylkesmannen i Østfold.

Beliggenhet

Området ligger sør i Halden kommune, ca. 5 km sør for Iddefjorden, rett sør for riksvei 102. Mot vest grenser området til Sverige, mot Lurkevanna og Trolldalsvann i sør og mer hogstpåvirket skog i øst.

Naturgrunnlag

Topografi

Området har en bølgende topografi med en rekke sprekkedaler som løper fra sørvest til nordøst, og som avgrenser flere markerte koller. Høydeforskjellene spenner fra ca. 20-50 meter fra dalbunn til kolle, med et totalt spenn i topografi på ca. 60 høydemeter. Det finnes flere bratte bergvegger i området, i hovedsak med sør-østvendt eksponering. Området inneholder flere mindre vann og tjern.

Geologi

Berggrunnen består av fattig gneis.

Vegetasjonsgeografi

Vegetasjonseksjon: O2-Klart oseanisk, vegetasjonssone: boreonemoral 100% (1370 daa).

Boreonemoral

Økologisk variasjon

Variasjonen i vegetasjonstyper vurderes som middels god. Det er innslag av edelløvskog og edle løvtrær innenfor et større areal med skrinn barskog. Selv om fire edelløvtreslag (eik, lind, hasse og svartor) ble registrert i tillegg til boreale treslag, vurderes treslagsvariasjonen for området å være forholdsvis lav, fordi løvtrærne utgjør små arealer. En viss variasjon i barskogen finnes, med skrinn furuskog på kollene, og granslag på god bonitet i søkk og daler. Området har også innslag av fattigmyr bevokst med ulike treslag. Topografisk vurderes området som godt variert, med markerte koller og sprekkedaler, og eksponeringer mot alle himmelretninger.

Vegetasjon og treslagsfordeling

Fattige vegetasjonstyper dominerer i hele området, men det er innslag av rikere typer i fuktige søkk og i daler, og ved bergvegger eksponert mot sør. Kollene er dominert av skrinn røsslyngblokkebærfuruskog over det meste av arealet. På noe høyere bonitet er det blåbærmark med furuskog. I enkelte friskere partier inngår blåtopp i feltsjiktet. Blåbærgranskog med mye torvmoser og bjørnemose, særlig langs bekkedar, finnes på god bonitet i friskere søkk. I rikere smådaler finnes det mindre partier med sumpskogspreng langs bekkene, med svartor, trollhegg, skogsnelle, myrflol og hengeving. Hassel finnes også i mindre mengder i blanding med boreale treslag på frisk mark. I sprekkedalene forekommer også oppslag av løvtrær, stedvis dominert av osp, men med innslag av edle løvtrær som lind, eik og hassel på varme, sørvendte bergvegger. Enkelte av disse løvholtene kan betegnes som alm-lindeskog. Denne vegetasjonstypen er kategorisert som hensynskrevende (LR) (Fremstad og Moen 2001). En forekomst av blåbæreikeskog ble registrert i en sørvendt sprekkedal ned mot Damtjern. Skogbevokst fattigmyr med furu, rome, klokkeling, blåtopp og gode bestander av pors finnes i nordøstre del av området. På andre skogbevokste fattigmyrer er det bjørk og gran som dominerer.

Skogstruktur og påvirkning

De skrinne kollene domineres av furuskog på lav bonitet (F6 og F8), med deler av arealet som skrapskog. Denne skogen er i sen optimalfase til aldersfase. Her er lite død ved, mest som spredte gadd, og enkelte læger. Trærne har lav kronehøyde. Aldersvariasjonen er god, med enkelte gamle, grove trær opp mot 50 cm i brysthøydiameter på de groveste. På høyere bonitet er trærne høyere, med rette stammer, opp til 35 cm i brysthøydiameter. Aldersvariasjonen virker noe lavere her, og gamle trær mangler. Også her er det lite død ved, mest som gadd av mindre dimensjoner enn de stående trærne. Granskogen er flere steder grovvokst, med stammediameter opp til 40 cm. Den eldste granskogen danner ett sjikt, men i sprekkedaler forekommer gamle, grove grantrær i et øvre sjikt med mindre løvtrær under, og et nedre sjikt med unge grantrær. Granskogen inneholder lite død ved. Mindre partier med løvskog inngår i området. Dette er stort sett skog i ung suksesjonsfase, for eksempel ospeoppslag. I et område (kjerneområde 1) finnes imidlertid flere grove eiketrær opp til 60 cm i brysthøydiameter. Det er godt med gamle stubber etter tidligere hogster i området. Skogen mangler kontinuitet, med den eldste skogen på de skrinne furukollene. Få nyere inngrep inngår i det avgrensede reservatforslaget.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Lurkevann. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Damtjern N

Naturtype: Rik blandingskog i lavlandet - Boreonemoral blandingskog
BMVERDI: B

Areal: 5daa
Hoh: moh

Lokaliteten ble kartlagt av Øystein Røsok og Terje Blindheim 11. sept. 2007 i forbindelse med registrering av potensielle verneområder innenfor ordningen med frivillig vern. Området utgjør forholdsvis rik blandingskog med innslag av ganske grov eik, flere opp mot 60 cm i brysthøydiameter, som viktigste element. Området er en sørvest-vendt sprekkedal som vender ned mot Damtjern. Vegetasjonstypen er blåbæreikeskog med innslag av andre treslag: Osp (30cm), furu (40 cm), mens gran er nesten fraværende, med unntak av ett tre på 80 cm. Nederst i lokaliteten finnes mindre grov osp, bjørk og rogn. Skogen er ganske åpen og er hogstpåvirket fra en del år tilbake. Lokaliteten mangler nesten helt død ved, men innslaget av til dels grov eik og andre grove trær er viktige elementer i et ellers furudominert område. Det ble ikke gjort funn av spesielle arter utover gammelgranlav. Området avgrenses av bratte bergvegger på flere meter. Det er skrinn furuskog på begge kanter. Gammel og til dels rik blandingskog i boreonemoral sone er generelt viktige for biologisk mangfold. Området gis derfor verdi som viktig (B verdi). Skogen bør overlates til fri utvikling.

2 Damtjern Ø

Naturtype: Rik edellauvskog - Alm-lindeskog
BMVERDI: B

Areal: 8daa
Hoh: moh

Lokaliteten ble kartlagt av Øystein Røsok og Terje Blindheim 11. sept. 2007 i forbindelse med registrering av potensielle verneområder innenfor ordningen med frivillig vern. Området utgjør en smal dal på høy bonitet, og er avgrenset i sør og nord av bergvegger og ur under bergvegg, i øst av Elgmyr, og i vest av damtjern. Vegetasjonstypen er blåbærmark, med en rik forekomst (større enn 50 stk) av unge

osper i øst, opp til 25 cm i brysthøydiameter. Lenger mot vest er det innslag av edle løvtrær, som hassel, eik (35 cm) og lind (20 cm). Inntil en sørvendt bergvegg på opp til 8-10 meters høyde, finnes flere lindekloner, samt hassel og eik ned mot Damtjern. Nede ved vannet dominerer boreale treslag som osp, bjørk og rogn, samt gran, med stammediameter for det meste under 20 cm. Her er også et lite parti med sumpskog med svartor, bjørk og furu, samt blåtopp, takrør, trollbær og torvmoser. Området vurderes som edelløvsog, og gis verdi B (viktig), begrunnet med at alle forekomster av rik edelløvsog er viktige. Naturtypen er sjelden i landskapet og viktig for biologisk mangfold. Skogen bør overlates til fri utvikling.

Artsmangfold

Ingen rødlistede arter eller andre krevende signalarter ble funnet. Gammelgranlav er en svak signalart for høy luftfuktighet, og forventes å være vanlig i en såpass oseanisk region. Fattige vegetasjonstyper og liten kontinuitet i skogtilstand og død ved gir ikke forventninger om et rikt artsmangfold i området. Det finnes imidlertid innslag av edelløvsog som kan huse et rikere mangfold enn barskogen. Arealene med edelløvsog er imidlertid svært små.

Det er kjent en gammel tiurleik i Trolldalen. Karakterarter for området er nattravn (VU), trelerke og rødstjert. Det er kjent en eldre hekkeplass for hubro (EN) og gaupe (VU) sees regelmessig i området. I den sørvendte lia mot lurkevann er det observert slettsnok (NT) i 2004 (alle opplysninger Geir Hardeng pers. med.).

*Tabell: Artsfunn i Lurkevann. Kolonnen **Totalt antall av art** summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen **Funnet i kjerneområde** henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.*

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerneområde (nr)
Skorpelav	Lecanactis abietina	Gammelgranlav		0	₀ 1 ₀

Avgrensning og arrondering

Området er avgrenset av riksgrensen mot Sverige i vest. I nordvest er et par bestand med ungskog (h.kl.2), samt skrapskog som opprinnelig var en del av reservatforslaget definert som uten verdier. Avgrensningen av verneforslaget er justert slik at disse ligger utenfor. Ellers følger grensene for reservatforslaget stort sett de foreslåtte grensene, og inkluderer eldre skog. Det ville vært positivt for reservatet om granskogsliene sør for Lurkevann, Svantjern og Trolldalsvannet kunne inkluderes i et mulig reservat. Dette ville gi et økt tilfang av rikere skogtyper.

Andre inngrep

Enkelte myrer er grøftet, men i ferd med å vokse igjen. Grensegaten mot Sverige er uten trær.

Vurdering og verdisetting

Lurkevann reservatforslag har få nyere inngrep, og omfatter stort sett gammelskog. Mengden død ved av ulike treslag er imidlertid liten, og kontinuiteten i død ved vurderes som lav. Det finnes generelt få gamle bartrær i området, men enkelte gamle og grove kronglefuruer på de skrinneste kollene ble registrert. Generelt er variasjonen i treslag lav, med furu som det dominerende treslaget i området, men med flere mindre daldrag hvor grana dominerer og det finnes mindre pariter med gamle eiker ved Damtjern og i den sørlige delen er det generelt mer løv av osp og bjørk knyttet til et mer oppsprukket landskap. Variasjonen vurderes samlet som middels god, med god topografisk variasjon, og mindre god variasjon i vegetasjonstyper og naturtyper. Særlig er det rike vegetasjonstyper som er mangelvare. Ingen rødlistede arter eller krevende signalarter ble registrert. Området dekker til en viss grad mangler ved skogvernet (Framstad et al. 2003). Av generelle mangler dekker området kriteriet gjenværende, forholdsvis intakte områder av lavereliggende skog i boreonemoral vegetasjonssone. Av regionale kriterier dekker området i begrenset grad mangelen gammel eikeblandingskog. Lurkevann vurderes samlet som lokalt verneverdig (*).

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Lurkevann. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Dødved mengde	Dødved kont.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edelløvtrær	Treslagsfordeling	Variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Damtjern N	*	0	0	**	*	**	**	**	**	0	-	-	**
2 Damtjern Ø	*	0	0	*	*	*	***	**	**	0	-	-	**
Totalt for Lurkevann	***	*	*	*	*	*	**	**	*	*	**	**	*

Referanser

Artsdatabanken & GBIF Norge. 2008. Artskart. <http://artskart.artsdatabanken.no/>

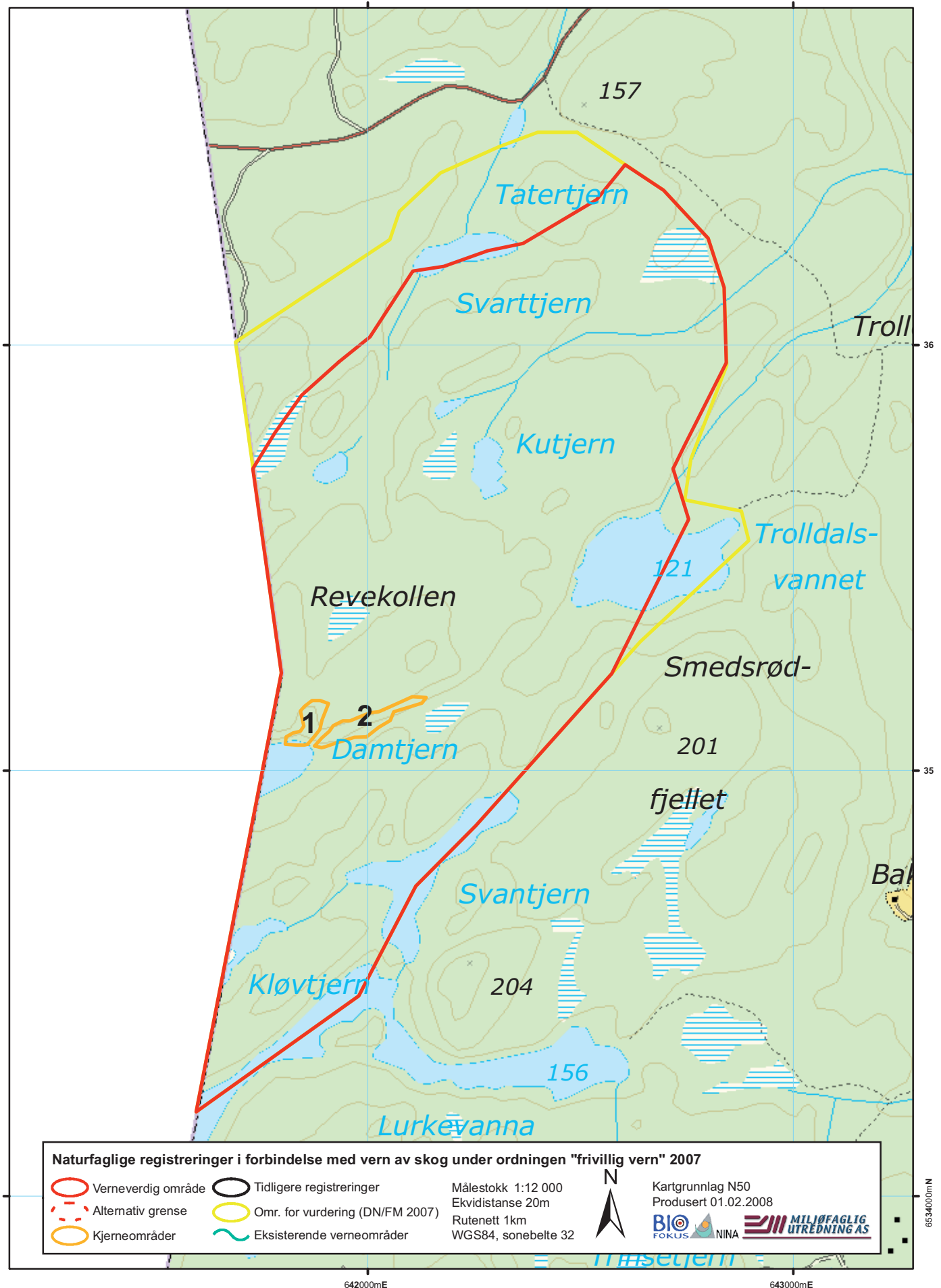
Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. & Branderud, T. E. 2003. Liste over prioriterte mangler ved skogvernet. - NINA oppdragsmelding 769. 9pp.

Framstad, E., Økland, B., Bendiksen, E., Bakkestuen, V., Blom, H. og Brandrud, T.E., 2002. Evaluering av skogvernet i Norge. Fagrapport 54, NINA. 146 s.

Fremstad, E. & Moen, A. (red.) 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. – NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.

Lurkevann (Halden, Østfold).

Areal 1.374daa, verdi *

Bilder fra området Lurkevann

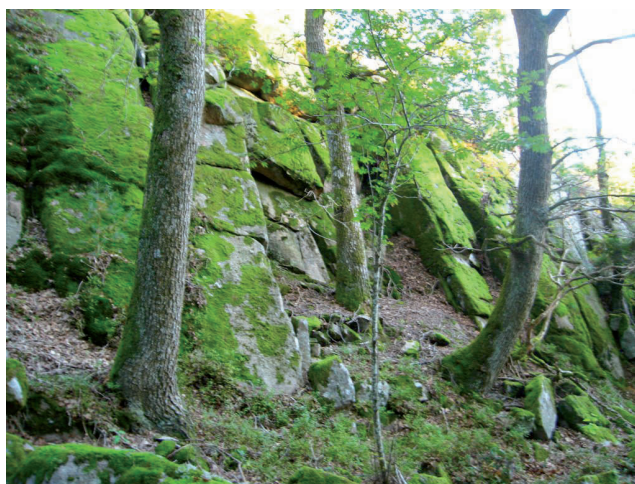
Bildet viser de skrinne stupene ned mot Svantjern. Foto: Terje Blindheim

Oversiktsbilde over barblandingskogen. Foto: Øystein Røsok

gammel, kronglete furuskog på lav bonitet på de skrinne kollene. Foto: Øystein Røsok

Kjerneområde 1, Damtjern N, med grove eiker. Foto: Øystein Røsok